

hunc præcipuum, ut se contineat. ¶ Puto autem & ego (spiritum dei habeo.) Ut ratum & prouidum consilium suū ostendat, humilitate uerbi hoc cōmendat alto sensu.

¶ CAPVT VIII.

DE his autē quæ idolis immolantur, scimus, quia omnes scientiam habemus.) Nunc de scientia locutus est, & quæ sit scientia, non interim dicit, sed in subiectis ostendit dicens: Quia nihil est idolum. ¶ Scientia inflat.) Manifestum est habentem scientiam in eo ipso gloriari, si nō foris, quia prudens est uel apud se. Genus enim scientiæ hoc est, ut gloriatur in sese, ideo inflat. ¶ Charitas uero ædificat.) Itaq; tunc scientia magna est, & sibi utilis, si charitate humilietur ut amplius crescat. Temperatur enim à dilectione, ut non satis mera sit, & inebriet scientem ut se extollat. Sicut enim uinū non temperatum admixtione aquæ mentem alienat: ita & scientia superbum facit, nisi fuerit temperata. Omnia em̄ sola insuauia sunt & nociua, quia nec panis solus bene editur, nec reliqui cibi sine admixtione grati sunt & nociui, ideo charitas ædificat. Ipsa charitas uno licet uocabulo appelletur, multis tamen consistit. Sine patientia enim nō potest, neq; sine humilitate, neq; sine cordis simplicitate. Hi ergo inflati erant per scientiam, quia nihil est idolum, qui contra salutem fratrum imperitorū carnes sacrificatorum edebant, scientes licere carnem edere, & quia nihil est idolum, ideo non contaminari edentem. Hi scandalo erant fratribus, charitatem præ oculis non habentes: quia plus erat carnem contemnere, quam fratribus scandalum facere. Scientia enim illorum destruebat animos imperitorum fratrum, putantium esse illic apud idolum aliquam gratiam, quando peritiores fratres interesse illic, & non horrere uidebant. Ideo ait: Charitas ædificat, ut saluti fratrum studentes, scientiæ illic legibus non uterentur, ne illis scandalum facerent.

¶ Quod

Quod si quis existimat se scire, nondum cognouit quem-
admodum oporteat scire.) Eos ipsos, qui in scientia glo-
 riantur, ostendit non ita cognouisse sicut cognoscendum
 est. Dum enim charitatem, quæ mater omnium bonorum
 est, non sectantur, non sciunt sicut oportet. Ut ergo scien-
tia fructum habere possit, charitati se debet subicere.
 ¶ Si uero quis diligit deum, hic cognitus est ab eo.) Hic di-
 ligit deum, qui charitatis causa scientiam mitigat, ut pro-
 fiti fratri, pro quo Christus mortuus est. ¶ De cibus igitur
qui simulachris immolantur.) Immolatorum nunc cau-
 sam ipsam pertractat, ut ostendat per rationem scientiam
 non solum non proficere charitate contempta, sed
 & obesse. ¶ Scimus enim quia nihil est simulachrum, &
quia nemo deus nisi unus.) Verum est. Apud Christia-
 nos enim unus est deus. ¶ Licet sint qui dicantur dii & do-
mini, siue in in cælo siue in terra.) A paganis enim & Sol
 & Luna & cætera sydera dii cælestes dicuntur. Et in terra
 Apollinem, Aesculapium, Herculem, Mineruam deos di-
 cunt & dominos. ¶ Nobis tamen unus deus pater, ex quo
omnia, & nos in illo.) Omnia enim ex illo quæq; sunt,
 ubicunq; sunt. Nos autem cum dicit in illo, discruit nos
 à cæteris: qui cum ex illo sint, non tamen sunt in illo, dum
 adhuc non credunt. ¶ Et unus dominus Iesus, per quem
omnia, & nos per ipsum.) Omnia enim ex patre quidem,
 sed per filium creata sunt. Sed cum dicit, & nos per ipsum,
 per quem creati fueramus, reformatos nos per ipsum si-
 gnificat in dei cognitione: quia facti per ipsum cum cæ-
 teris post stuporem mentis & ignorantie, nos per ipsum
 agnouimus mysterium unius dei. ¶ Unum ergo deum pa-
tre dixit, & unum dominum Iesum filium eius, ut quia
deus non potest non esse dominus, similiter & dominus
intelligatur esse & deus, unum esse deum & dominum de-
monstraret, modum unius principii conseruando. ¶ Sed
nō in omnibus est scientia.) Id est, nō omnes norunt cre-
 dentes mysterium dei unius, ideo quidam putant ex his qui
 credunt aliquid numinis in simulachris. ¶ Aliqui autem
adhuc scientia simulachri quasi simulachro immolatum
mandu-

manducant.) De plebe enim aliqui cum ueneratione ad
 hac simulachri manducabāt de sacrificatis, quasi aliqua
 esset illic diuinitas. ¶ Et conscientia illorum cum adhuc
fit infirma conquinatur.) Maculatur conscientia, si in-
 firma est circa deum unum. ¶ Etsi autem nos non comē-
dat deo.) Verū est, quia nō ideo deo placebim⁹, si omnia
 ederimus, aut offendimus si aliqua contempserimus.
 ¶ Nec enim si ederimus, abundabimus: nec si non eder-
imus, deerit nobis.) Contempta enim sacrificiorum esca,
 non utiq; deerit quod edatur. Si autē sumpta fuerit, non
 abundabit, ita ut nihil requiratur: ac per hoc abijcienda
 quia neq; sine illa non uiuitur, & scandalū fratribus est.
 ¶ Videte tamen ne forte licētia uestra offensio fiat infir-
mis.) Hoc est, ne quia licere uobis edere carnem de sacri-
 ficio dicitis, per id quod nihil esse idolum scitis, offensio
 nem generetis fratribus, qui nesciūt adhuc quia nihil est
 idolum. ¶ Si enim quis uiderit eum, qui habet scientiam
in idolo recumbentē, nonne conscientia eius cum sit in-
firma, edificabitur ad manducandū de simulachris.) Hoc
 ideo dixit, quia uidens quis fratrem peritum in idolo
 nouitatum recumbentē edere carnes sacrificiorum, pu-
 tat illic esse aliquid gratiæ, & incipit & ipse edere carnes
 sacrificiorum, non illa conscientia qua ille peritiæ causa
 sciens nihil esse idolum, sed esse putat illic numen, quan-
 do fratrem peritū uidet illic edere, nec horrere. ¶ Et peri-
bit qui infirmus est in tua scientia frater, pro quo Chri-
stus est mortuus.) Peribit infirmus, si edat contra unius
 dei fidem de sacrificatis. Quod quidem quasi irascētis
 uerba sunt, & ostendentis quid mali possit parere scien-
 tia, si nō fuerit temperata à charitate. In tua scientia, id
 est, tua peritiā, illum occidis, quādo à te fieri uidet, quod
 ille aliter intelligit. Et tu eris occasio mortis fratris, quē
 Christus ut redimeret, crucifigi se permisit, ac per hoc
 aliquando ab scientia dissimulandum docet charitatis
 causa, quia sine dubio plus est salus fratris, quā cibis,
 quia licet quidem sed non expedit. • Hoc erit cognouis-
 se, sicut oportet scire. ¶ Sic autem peccantes in fratres, &